

บทที่ 5

สรุปผลอภิปรายผลและขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ชาติเราะฮฺ:ประวัติแนวคิดและอิทธิพลต่อหลักการศรัทธาของมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดและหลักการศรัทธาของอะชาอิเราะฮฺ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลหลักการศรัทธาของอะชาอิเราะฮฺที่มีต่ออะกีดะฮฺ มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับหลักการศรัทธาของอะชาอิเราะฮฺ ที่มีต่อมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอสรุปผลตามลำดับดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 -เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดและหลักการศรัทธาของอะชาอิเราะฮฺปรากฏว่า

อะชาอิเราะฮฺเป็นสำนักคิดหนึ่งทางด้านอะกีดะฮฺในอิสลามเกิดขึ้นในสมัยอิมาม อับดุลหะสันอัลอัชชะรีฟก่อนกลับตัวของท่านสุ่แนวคิดสลัฟ หลักการของอะชาอิเราะฮฺคือใช้หลักฐานจากเหตุผลทั่วไป(อะลลฮักลีย์)ก่อนหลักฐานจากตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ(อะลลฮันนกลีย์)โดยเฉพาะในกรณีคุณลักษณะของอัลลอฮฺ จึงทำให้ปราชญ์หลายท่านในกลุ่มนี้มีความกระวนกระวายใจและกลับตัวในบั้นปลายของชีวิตเช่นการกลับตัวของอิมามอับดุลหะสันอัลอัชชะรีฟเอง อิมามอัลหะรอมีบน อัชชะฮริสตานีย์ อัลฆอซาลี และอิรรอซีย์ อะชาอิเราะฮฺมีหลักการเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺว่า คุณลักษณะของอัลลอฮฺมีมากมายแต่จำเป็นสำหรับมุสลิมต้องรู้คือ 20 ประการและได้แบ่งคุณลักษณะดังกล่าวออกเป็น 4 ประเภทคือ ศิฟาตน์ฟัสียะฮ์ ศิฟาตส์ลบียะฮ์ ศิฟาตมะนาวิยะฮ์ และศิฟาตมะอานีย์ ส่วนในอาฮาดที่พูดถึงศิฟาต(อัลเคาะบารียะฮฺ)อะชาอิเราะฮฺเห็นว่าจำเป็นต้องตีความหมายให้เป็นความหมายอื่นเพื่อจะหลีกเลี่ยงความเหมือนระหว่างอัลลอฮฺกับสิ่งถูกสร้าง(มัลกุก)และจะให้ความบริสุทธิ์ต่อพระองค์

แนวคิดอะชาอิเราะฮฺ ได้แพร่หลายยังส่วนต่างๆของโลก ส่วนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดจากอะชาอิเราะฮฺมีสาเหตุบางอย่าง เช่นการแพร่หลายนักปราชญ์ที่มีแนวคิดอะชาอิเราะฮฺ การแพร่หลายสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปอเนาะและการแพร่หลายหนังสืออะกีดะฮฺตามแนวคิดอะชาอิเราะฮฺ

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่2-เพื่อศึกษาอิทธิพลหลักการศรัทธาของอะชาอิเราะฮฺที่มีต่ออะกีดะฮฺมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าลักษณะหลักการศรัทธาของอะชาอิเราะฮฺในหมู่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีดังต่อไปนี้

1. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีมีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.5% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.0%

2. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดยะลามีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.6% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.3%

3. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนราธิวาสมีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีทัศนะว่า “คุณลักษณะที่สมบูรณ์ของอัลลอฮฺมีมากมายแต่ที่จำเป็นสำหรับมุสลิมต้องรู้เท่าไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.8% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.4%

4. มุสลิมที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮฺคืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.2% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.9%

5. มุสลิมที่มีช่วงอายุ 30-40 ปี มีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.8% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.7%

6. มุสลิมที่มีช่วงอายุ 41-50 ปี มีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.7% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.0%

7. มุสลิมที่มีช่วงอายุ 51-60 ปี มีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.1% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบูลหะสันอัลอัชชะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0%

8. มุสลิมที่มีช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.3% และมีความรู้เกี่ยวกับนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัซฮะรีย์คือใครบ้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.7%

9. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นอิหม่าม มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมได้แบ่งหุคมอะกัลด (กฎเกณฑ์ทางปัญญา) ออกเป็นสาม เรื่องอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.7%

10. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นคอเต็บ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.9% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.4%

11. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นบิลาล มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.4%

12. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นครูสอนศาสนา มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.0% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.0%

13. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นสัปบุรุษ มีความรู้เกี่ยวกับอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.7% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.4%

14. มุสลิมที่มีตำแหน่งอื่นๆ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.2% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮะรีย์คือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.5%

15. มุสลิมที่ประกอบอาชีพข้าราชการ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.2% และมีความรู้เกี่ยวกับนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัซฮะรีย์คือใครบ้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.4%

16. มุสลิมที่ประกอบอาชีพนักธุรกิจ/ค้าขาย มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะชาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือ

อะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.7%

17. มุสลิมที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.7% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.9%

18. มุสลิมที่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.4% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.2%

19. มุสลิมที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.9% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.3%

20. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสาขาระดับอิมดาอียี่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.5% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.0%

21. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสาขาระดับมดะวัสสิฎะฮ์ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.7 และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0%

22. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสาขาระดับชานาวิ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.7% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.3%

23. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสาขาระดับอนุปริญาญา/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.8% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0%

24. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสาขาระดับปริญาญาตรี/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะซาอิเราะฮุมมีทัศนะว่า “คุณลักษณะที่สมบูรณ์ของอัลลอฮ์มีมากมายแต่ที่จำเป็นสำหรับมุสลิมต้องรู้เท่าไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.0% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัซฮารีคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.2%

25. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามารถระดับปริญญาโท มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺ หมายถึงกลุ่มใด อะบดุลหะสันอัลอัชอะรียฺคือใคร นักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัชอะรียฺคือใครบ้าง อะชาอิเราะฮฺมีทัศนะว่า “คุณลักษณะที่สมบูรณ์ของอัลลอฮฺมีมากมายแต่ที่จำเป็นสำหรับมุสลิมต้องรู้เท่าไร ตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮฺตามที่สนะอะชาอิเราะฮฺ อะชาอิเราะฮฺแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮฺออกเป็น 4 ประเภท ศิพะฮ์นัฟสัยะฮ์มีหนึ่ง ศิพะฮ์สลบียะฮ์ ศิพะฮ์มะนาวียะฮ์ อะชาอิเราะฮฺแบ่งเศาะฮีดออกเป็นสามประเภท ทัศนะอะชาอิเราะฮฺเกี่ยวกับ โองการอัลกุรอานหรืออัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺที่เป็นนัยจำเป็นตีความให้เป็นความหมายอื่นเช่นศิพะฮ์อิศตีวาอฺ อะชาอิเราะฮฺได้แบ่งหุกุมอะกัล(กฎเกณฑ์ทางปัญญา)ออกเป็นสาม อะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร อะชาอิเราะฮฺมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮฺคืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100% และมีความรู้เกี่ยวกับศิพะฮ์มะอานีฮ์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50%

26. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามารถระดับอื่นๆ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่า เริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.7% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัชอะรียฺคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.5%

27. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาตามัญระดับประถม/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.3% และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง นักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัชอะรียฺคือใครบ้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.9%

28. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาตามัญระดับมัธยมต้น/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.6% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัชอะรียฺคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.0%

29. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาตามัญระดับมัธยมปลาย/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร และเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮฺคืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.3% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัชอะรียฺคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.4%

30. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาตามัญระดับอนุปริญญา/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีทัศนะว่า “คุณลักษณะที่สมบูรณ์ของอัลลอฮฺมีมากมายที่จำเป็นสำหรับมุสลิมต้องรู้เท่าไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.3% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัชอะรียฺคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.9%

31. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาตามัญระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะชาอิเราะฮฺมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.8% และมีความรู้เกี่ยวกับอะบดุลหะสันอัลอัชอะรียฺคือใคร น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.8%

32. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาโท มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะบลุหะสันอัลอ์ซอริย์คือใคร อะฮาอิเราะฮุมมีทัศนะว่า “คุณลักษณะที่สมบูรณ์ของอัลลอฮุมมีมากมายแต่ที่จำเป็นสำหรับมุสลิมต้องรู้เท่าไร ตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮตามทัศนะอะฮาอิเราะฮุม อะฮาอิเราะฮุมแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮออกเป็น 4 ประเภท ศิพะฮ์นัฟสียะฮ์มีหนึ่ง ศิพะฮ์ตัลบียะฮ์ ศิพะฮ์มะนาวิยะฮ์ อะฮาอิเราะฮุมแบ่งเตาฮีดออกเป็นสามประเภท ทัศนะอะฮาอิเราะฮุมเกี่ยวกับโองการอัลกุรอานหรืออัลหะคิษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮที่เป็นนัยจำเป็นตีความให้เป็นความหมายอื่นเช่นศิพะฮ์อิสติวาอ อะฮาอิเราะฮุมได้แบ่งหุกุมอะกัล(กฎเกณฑ์ทางปัญญา)ออกเป็นสาม อะฮาอิเราะฮุมมีหลักการว่า “เริ่มศาสนา” ต้องรู้จักใคร อะฮาอิเราะฮุมมีทัศนะว่าหลักฐานความมีอยู่จริงของอัลลอฮคืออะไร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100% และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะฮาอิเราะฮุมหมายถึงกลุ่มใด และเรื่องนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอ์ซอริย์คือใครบ้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0%

33. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับอื่นๆ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องอะฮาอิเราะฮุมมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใคร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.7% และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอ์ซอริย์คือใครบ้าง น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0%

ทัศนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติและแนวคิดอะฮาอิเราะฮุมของมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ สรุปได้ดังนี้

1. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีเห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.2% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครลีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักรลีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.5%

2. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดยะลาเห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.6% และไม่เห็นด้วยในเรื่องของการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครลีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักรลีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.6%

3. มุสลิมที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนราธิวาสเห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.4% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครลีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักรลีย์ (ตัวบท) มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.0%

4. มุสลิมที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ และหลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮคือจักรวาลและโลกนี้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 96.2% เท่ากันและไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาตที่เป็นนัยจำเป็นต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 41.3%

5. มุสลิมในช่วงอายุ 31-40 ปี เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.0% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.2%

6. มุสลิมในช่วงอายุ 41-50 ปี เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.6% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.6%

7. มุสลิมในช่วงอายุ 51-60 ปี เห็นด้วยกับหลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.9% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.2%

8. มุสลิมในช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% และไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าวิธีที่จะรู้จักพระเจ้าคือ อันนะศิ์ (การวิจารณ์ญาณ) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.5%

9. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นอิหม่าม เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.5%

10. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นคอเต็บ เห็นด้วยกับหลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้และการอธิบายโองการศิฟาต ต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาตที่เป็นนัยจำเป็นต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปไมย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7%

11. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นบิลาล เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ และอัลลอฮ์ตรัสความว่า “ทุกสรรพสิ่งเสื่อมสลายยกเว้นหน้าของพระองค์” หน้าหมายถึงชาติของอัลลอฮ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.3%

12. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นเป็นครูสอนศาสนา เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.0% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.0%

13. มุสลิมที่มีตำแหน่งเป็นสัปบุรุษ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.6% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.5%

14. มุสลิมที่มีตำแหน่งอื่นๆ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.0% และไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาดที่เป็นนัยจำเป็นคือต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.8%

15. มุสลิมที่มีอาชีพเป็นข้าราชการ เห็นด้วยกับหลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.2%

16. มุสลิมที่มีอาชีพเป็นนักธุรกิจ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.2% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.1%

17. มุสลิมที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.4% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7%

18. มุสลิมที่มีอาชีพรับจ้าง เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.7% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.4%

19. มุสลิมที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ คุณสมบัติของอัลลอฮ์มีมากมายแต่ที่จำเป็นที่มุสลิมต้องรู้ คือ 20 ประการ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ และกฎเกณฑ์ทุกมอะกัลที่ว่า แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ วาญิบ มุสตะฮิล และฮารูต คิดเป็นร้อยละ 93.8% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาดที่เป็นนัยจำเป็นคือตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.5%

20. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับอิมดาอียี เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.4% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.3%

21. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับมุตะวัสสิฎุเห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเรารู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.6% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.8%

22. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับชานาอียีเห็นด้วยกับหลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาดต้องอาศัยอักษีย์ (สติปัญญา) ก่อนนักษีย์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.2%

23. ผู้ศรัทธาที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับอนุปริญญา/เทียบเท่าส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ คุณลักษณะของอัลลอฮ์มีมากมายแต่ที่จำเป็นที่ผู้ศรัทธาต้องรู้ คือ 20 ประการ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ และท่านรอซูลกล่าวไว้ว่า “เมื่อถึงเที่ยงคืนหรือเศษหนึ่งส่วนสามของทุกคืนอัลลอฮ์ลงจากฟากฟ้ามายังโลก” ลงที่นี้หมายถึงลงความเมตตา คิดเป็นร้อยละ 100.0% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครอัครี (สติปัญญา) ก่อนนักรี (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.3%

24. ผู้ศรัทธาที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.3% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครอัครี (สติปัญญา) ก่อนนักรี (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.0%

25. ผู้ศรัทธาที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ และกฎเกณฑ์ทุกมอะกัลที่ว่า แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ วาญิบ มุสตะฮิล และฮารุส คิดเป็นร้อยละ 100.0% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์มีมากมายแต่ที่จำเป็นที่ผู้ศรัทธาต้องรู้ คือ 20 ประการ หลักการที่ว่าวิธีที่จะรู้จักกับพระผู้เป็นเจ้า คือ อันนะศือร (การวิจารณ์ญาณ) อัลลอฮ์ตรัสความว่า “พระผู้ทรงกรุณาปรานีทรงประทับบนบัลลังก์” (ฎอฮา:5) การประทับบนบัลลังก์หมายถึงการปกครองของพระองค์ อัลลอฮ์ตรัสความว่า “มือของอัลลอฮ์ทรงอยู่เหนือมือของพวกเขา เจ้าทั้งหลาย” (อัลไฟด์:10) มือหมายถึงอำนาจของอัลลอฮ์ อัลลอฮ์ตรัสความว่า “ทุกสรรพสิ่งเสื่อมสลาย ยกเว้นหน้าของพระองค์”(ฮัรรอหมาน :26-26)หน้าหมายถึงชาตของอัลลอฮ์ และท่านรอซูลกล่าวไว้ว่า “เมื่อถึงเที่ยงคืนหรือเศษหนึ่งส่วนสามของทุกคืนอัลลอฮ์ทรงจากฟากฟ้ามายังโลก” ลงที่นี้หมายถึงลงความเมตตา คิดเป็นร้อยละ 100.0%

26. ผู้ศรัทธาที่มีวุฒิการศึกษาศาสนาในระดับอื่นๆ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.1% และไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาตที่เป็นนัยจำเป็นต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.1%

27. ผู้ศรัทธาที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับประถม/เทียบเท่า เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.1% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครอัครี (สติปัญญา) ก่อนนักรี (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.0%

28. ผู้ศรัทธาที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับมัธยมต้น/เทียบเท่า เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0% และไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาตที่เป็นนัยจำเป็นต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.8%

29. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับมัธยมปลาย/เทียบเท่า เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.1% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.0%

30. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับอนุปริญญา/เทียบเท่า เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.4% และไม่เห็นด้วยกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.4%

31. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.0% และไม่เห็นด้วยกับโองการศิฟาตที่เป็นนัยจำเป็นต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.4%

32. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญในระดับปริญญาโท เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือรู้จักอัลลอฮ์ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ และกฎเกณฑ์ทุกมอะกัลที่ว่า แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ วาญิบ มุสตะฮิละ และฮารุส คิดเป็นร้อยละ 100.0% เท่ากัน และไม่เห็นด้วยกับเตาฮิดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท เตาสิดซาด เตาสิดศิฟาต และเตาฮิดอัฟอาน(การกระทำของอัลลอฮ์) คุณลักษณะของอัลลอฮ์มีมากมายแต่ที่จำเป็นที่มุสลิมต้องรู้ คือ 20 ประการ หลักการที่ว่าวิธีที่จะรู้จักกับพระผู้เป็นเจ้า คือ อันนะศ็อร (การวิจารณ์ญาณ) อัลลอฮ์ตรัสความว่า “พระผู้ทรงกรุณาปรานีทรงประทับบนบัลลังก์” (ฎอฮา:5) การประทับบนบัลลังก์หมายถึงการปกครองของพระองค์ อัลลอฮ์ตรัสความว่า “มือของอัลลอฮ์ทรงอยู่เหนือมือของพวกเจ้าทั้งหลาย” (อัลฟัดห์:10) มือหมายถึงอำนาจของอัลลอฮ์ อัลลอฮ์ตรัสความว่า “ทุกสรรพสิ่งเสื่อมสลาย ยกเว้นหน้าของพระองค์”(ฮัรรอห์มาน:26-27) หน้าหมายถึงชาตของอัลลอฮ์ ท่านรศูลกล่าววว่า “เมื่อถึงเที่ยงคืนหรือเศษหนึ่งส่วนสามของทุกคืนอัลลอฮ์ทรงจากฟากฟ้ามายังโลก” ลงที่นี้หมายถึงลงความเมตตา การอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ (สติปัญญา) ก่อนนักษิ์ (ตัวบท) โองการศิฟาตที่เป็นนัยจำเป็นต้องตีความหมายให้สอดคล้องกับสติปัญญาเชิงอุปมาอุปมัย อัลลอฮ์ไม่มีทิศไม่รู้ที่อยู่ที่ไหน ไม่ใช่ชั้นบนไม่ใช่ชั้นล่าง ไม่ใช่ด้านซ้ายไม่ใช่ด้านขวาไม่ใช่ อยู่บนโลกไม่ใช่อยู่นอกโลก และกะลามุลลอฮ์คือลักษณะที่จำเป็นต่ออัลลอฮ์เป็นกะลามที่ไม่เหมือนกะลามมนุษย์เป็นกะลามที่ไม่มีหูรู่ฟ (อักษิ์) และไม่มีเสียง คิดเป็นร้อยละ 50.0%

33. มุสลิมที่มีวุฒิการศึกษาสามัญระดับอื่นๆ เห็นด้วยกับหลักการที่ว่าเริ่มศาสนาคือเริ่มรู้จักอัลลอฮ์ คุณลักษณะของอัลลอฮ์มีมากมายแต่ที่จำเป็นที่มุสลิมต้องรู้ คือ 20 ประการ หลักฐานที่ว่าความมีอยู่จริงของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้ และท่านรศูลกล่าววว่า “เมื่อถึงเที่ยงคืนหรือเศษหนึ่งส่วนสามของทุกคืนอัลลอฮ์ทรงจากฟากฟ้ามายังโลก” ลงที่นี้หมายถึงลงความเมตตา คิดเป็น

ร้อยละ 100.0% เท่ากัน และไม่เห็นด้วย หลักการที่ว่าวิธีที่จะรู้จักกับพระผู้เป็นเจ้า คือ อันนะศ็อร (การวิจารณ์ญาณ) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.0%

จากวัตถุประสงค์ข้อที่3-เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับหลักการศรัทธาของอะซาอิ เราะฮุ ที่มีต่อมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับประวัติและแนวคิดอะซาอิเราะฮุกับอิทธิพลที่มีต่อทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับแนวคิดอะซาอิเราะฮุ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่มีเพียงบางเรื่องเท่านั้นที่สัมพันธ์กัน คือ

- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่จำเป็นต้องรู้คือ 20 ประการ
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับหลักการที่ว่า “วิธีที่จะรู้จักพระผู้เป็นเจ้าคืออันนะศ็อร” (การวิจารณ์ญาณ)
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับอัลลอฮ์ทรงลงจากฟ้ามายังโลก ลงหมายถึง ลงความเมตตา
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอัครอัครี้อย่างไร
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับโองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับอัลลอฮ์ไม่มีทิศ
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮุหมายถึงกลุ่มใดกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกิดคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องอบูหะสัน อัลอัซฮารีคือใคร กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับหลักฐานการมีอยู่ของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้
- ◆ ความรู้เรื่องอบูหะสัน อัลอัซฮารีคือใคร กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮ์คืออันนะศ็อร
- ◆ ความรู้เรื่องนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัซฮารีคือใครบ้าง กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่จำเป็นต้องรู้
- ◆ ความรู้เรื่องนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัซฮารีคือใครบ้าง กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับมือหมายถึงอำนาจ

- ◆ ความรู้เรื่องนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัซฮารีคือใครบ้าง กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ก่อน
- ◆ ความรู้เรื่องนักปราชญ์สำคัญในสำนักอัลอัซฮารีคือใครบ้าง กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับ โองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องทัศนะของอะชาอิเราะฮ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่มุสลิมจำเป็นต้องรู้กับทัศนะความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮ์คืออันนะศือร
- ◆ ความรู้เรื่องทัศนะของอะชาอิเราะฮ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่มุสลิมจำเป็นต้องรู้กับทัศนะความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ก่อน
- ◆ ความรู้เรื่องทัศนะของอะชาอิเราะฮ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่มุสลิมจำเป็นต้องรู้กับทัศนะความเห็นเกี่ยวกับ โองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮ์ตามทัศนะอะชาอิเราะฮ์กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่จำเป็นต้องรู้
- ◆ ความรู้เรื่องตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮ์ตามทัศนะอะชาอิเราะฮ์กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับหลักฐานการมีอยู่ของอัลลอฮ์คือจักรวาลและโลกนี้
- ◆ ความรู้เรื่องตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮ์ตามทัศนะอะชาอิเราะฮ์กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮ์คืออันนะศือร
- ◆ ความรู้เรื่องตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮ์ตามทัศนะอะชาอิเราะฮ์กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องตัวอย่างคุณลักษณะของอัลลอฮ์ตามทัศนะอะชาอิเราะฮ์กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ก่อน
- ◆ ความรู้เรื่องอะชาอิเราะฮ์แบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ออกเป็น 4 ประเภท กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่จำเป็นต้องรู้
- ◆ ความรู้เรื่องอะชาอิเราะฮ์แบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ออกเป็น 4 ประเภท กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮ์คืออันนะศือร
- ◆ ความรู้เรื่องอะชาอิเราะฮ์แบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ออกเป็น 4 ประเภท กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องอะชาอิเราะฮ์แบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ออกเป็น 4 ประเภท กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิ์ก่อน

- ◆ ความรู้เรื่องอะชาอิเราะฮฺแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮฺออกเป็น 4 ประเภท กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับ โองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องนัฟซียะฮฺมีหนึ่ง กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮฺคือ อันนะศ็อร
- ◆ ความรู้เรื่องนัฟซียะฮฺมีหนึ่ง กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับมือหมายถึงอำนาจของอัลลอฮฺ
- ◆ ความรู้เรื่องนัฟซียะฮฺมีหนึ่ง กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษีก่อนนักลัย
- ◆ ความรู้เรื่องนัฟซียะฮฺมีหนึ่ง กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับ โองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺสัลบียะฮฺ กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับเตาฮีดแบ่งเป็น 3 ประเภท
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺสัลบียะฮฺ กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮฺคือ อันนะศ็อร
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺสัลบียะฮฺ กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺสัลบียะฮฺ กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษีก่อน
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺมะอานี กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮฺคืออันนะศ็อร
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺมะอานี กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับมือหมายถึงอำนาจของอัลลอฮฺ
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺมะอานี กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺมะอานี กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษีก่อน
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺมะอานี กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับ โองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องศิฟะฮฺมะนาวิยะฮฺ กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮฺคือ อันนะศ็อร

- ◆ ความรู้เรื่องศัพทมูลวิทยาเกี่ยวกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิลา ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องศัพทมูลวิทยาเกี่ยวกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิรก่อน
- ◆ ความรู้เรื่องศัพทมูลวิทยาเกี่ยวกับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับโองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งเตาฮิคือออกเป็นสามประเภท กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺที่จำเป็นต้องรู้
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งเตาฮิคือออกเป็นสามประเภท กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายถึงอำนาจของอัลลอฮฺ
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งเตาฮิคือออกเป็นสามประเภท กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับอัลลอฮฺทรงลงจากฟากฟ้ามายังโลก ลงหมายถึงลงความเมตตา
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งเตาฮิคือออกเป็นสามประเภท กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิรก่อนนักษิร
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งเตาฮิคือออกเป็นสามประเภท กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับโองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องการตีความอัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับหลักฐานการมีอยู่ของอัลลอฮฺคือจักรวาลและโลกนี้
- ◆ ความรู้เรื่องการตีความอัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับวิธีรู้จักอัลลอฮฺคืออันนะซีร
- ◆ ความรู้เรื่องการตีความอัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับการประทับบนบัลลังก์คือการปกครองของอัลลอฮฺ
- ◆ ความรู้เรื่องการตีความอัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษิรก่อนนักษิร
- ◆ ความรู้เรื่องการตีความอัลกุรอานและหะดีษที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮฺ กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับโองการศิฟาตต้องตีความสอดคล้องกับสติปัญญา
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งหุญุมอะกัลเป็นสาม กับทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิลา ฮารุส

- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งหุกุมอะกัลเป็นสาม กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับการอธิบายโองการศิฟาตต้องอาศัยอักษีย์ก่อนนักลีย์
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺแบ่งหุกุมอะกัลเป็นสาม กับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกะลามอัลลฮฺไม่เหมือนกะลามมนุษย์
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใครกับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับเตาฮีดแบ่งเป็น 3 ประเภท
- ◆ ความรู้เรื่องอะซาอิเราะฮฺมีหลักการว่าเริ่มศาสนาต้องรู้จักใครกับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส
- ◆ ความรู้เรื่องหลักฐานการมีอยู่จริงของอัลลฮฺคืออะไรกับทัศนะและความเห็นเกี่ยวกับกฎเกณฑ์อะกัลคือวาญิบ มุสตะฮิล ฮารุส

อภิปรายผล

1. มุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสส่วนใหญ่เห็นด้วยกับที่ว่าเริ่มศาสนานั้นคือการรู้จักอัลลฮฺ คิดเป็นร้อยละ 99.2% 98.6 % 96.4 % ตามลำดับ และไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 0.8% 1.4 % 3.6%ตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นเหตุความรู้ดังกล่าวได้แพร่หลายทั่วกันในหมู่มุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเรื่องนี้ปรากฏในอัลกุรอานและอัลหะดีษ เพราะอัลลฮฺตรัสว่า

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (محمد: 19)

ความว่า “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ถูกกราบไหว้โดยเที่ยงแท้ นอกจากอัลลฮฺ”

(มุหัมมัด:19)

หะดีษมุอาษอิบนุญะบัล จากการท่านรสูสได้แต่งตั้งมุอัยไปยังประเทศเยเมนที่ท่านรสูสกล่าวว่า

“ لما بعث النبي صلى الله عليه وسلم معاذنا نحو الى أهل اليمن قال انك تقدم من أهل الكتاب فليكن أول ما تدعوهم أن يوحدوا الله... ” (رواه البخارى فى كتاب التوحيد باب: 1 الرقم: 7372 ابن حجر 359/13)

ความว่า“ท่านจะต้องไปเผชิญหน้ากับชาวคัมภีร์(อะฮฺลุลคิตาบ)ดังนั้นสิ่งแรกที่ท่าน จะต้องเชิญชวนพวกเขาคือให้เชื่อในความเอกภาพของอัลลฮฺ...”

(บันทึกโดยอัลบุกออริยฺในคิตาบ ฮัดเตาฮีดบทที่ 1 หมายเลข 7372 (อิบนุหะญัร:13/ 359)

2. การรู้จักอัลลอฮ์ด้วยแนวทางคุณลักษณะของอัลลอฮ์ 20 ประการ

ผู้นำศาสนาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ 20 ประการและถือว่าเป็นหลักการสอนอะกีดะฮ์สำหรับชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ เพราะคุณลักษณะของอัลลอฮ์มีมากมายในอัลกุรอาน

ระดับที่ 1 บุคคลทั่วไป(อะวาม)ก็เพียงพอด้วยคุณลักษณะของอัลลอฮ์ 20 ประการเท่านั้น

ระดับที่ 2 ปัญญาชนอย่างเช่นอุละมาฮ์ต้องศึกษามากกว่านั้นเพราะพวกเขามีความรู้เกี่ยวกับอัลกุรอาน

การแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ 20 ประการนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของไฟซ็อล หะยีอาวัง (2542) ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องความศรัทธาตามทฤษฎีของเช็คดาอูดอัล-ฟะฎอญี

ผู้วิจัยเห็นว่า การแบ่งคุณลักษณะของอัลลอฮ์ 20 ประการนั้นเป็นการวินิจฉัยของอะชาอิเราะฮ์ ถือว่าเป็นหลักการสอนสำหรับมุสลิม และเห็นว่า เป็นเทคนิคหนึ่งที่เป็นหลักการสอนอะกีดะฮ์ เท่านั้นแต่ไม่เพียงพอด้วย 20 ประการ เพราะคุณลักษณะของอัลลอฮ์มีมากมายในอัลกุรอานและอัลหะดีษ

3. ชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการตีความ โองการอัลกุรอาน และอัลหะดีษที่พูดถึงศิฟาค(เกาะบารียะฮ์)ในเชิงอุปมาอุปไมย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอับดุลสุโก ดินอะ 2544 ได้วิจัยเกี่ยวกับทัศนะคิตอละมาฮ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อแนวคิดศัลฟ์และคอตล์ฟเกี่ยวกับคุณลักษณะของอัลลอฮ์ และสอดคล้องกับ อิบรอฮีม(Ibrahim allaqaani n.d.25) กล่าวไว้ว่า:

" كل نص أوهم التشبيها " "أوله أو فوض ورم تزبيها"

หมายความว่า "ด้วยทศใด ๆ ที่ทำให้คลุมเครือของตีความมั่นหรือมิฉะนั้นก็จงมอบความหมายและให้ความบริสุทธิ์ต่อพระองค์"

อัลกุรอานและอัลหะดีษที่พูดถึงศิฟาค(อัลเกาะบารียะฮ์)อะชาอิเราะฮ์ถือว่าเป็นอาฆาตมุตาซาบิฮ์ สาดจำเป็นต้องตีความให้เป็นความหมายอื่นที่เหมาะสมกับพระองค์หรือมอบความหมายแก่อัลลอฮ์เท่านั้นและให้ความบริสุทธิ์ต่อพระองค์เพื่อจะหลีกเลี่ยงความคลุมเครือระหว่างพระองค์กับสิ่งถูกสร้าง(มีคุณ)เพราะอัลลอฮ์ตรัสว่า

"لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ" (الشورى: 11)

ความว่า“ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนนพระองค์”

(อิซซุรอ:11)

และเป็นทัศนะของของอัลกอศีย์(al-Qadi Abd al-jabbar Ibn Ahmad al-Hazani)เพราะท่านได้ตีความความในโองการอัลกุรอานที่พูดถึงสภาพดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. โองการเกี่ยวกับคุณลักษณะพระพักตร์ของอัลลอฮ์ซึ่งที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

"كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَقَىٰ وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ" (الرحمن:26-27)

ความว่า“ทุกสิ่งที่อยู่บนแผ่นดินย่อมแตกหัก และพระพักตร์ของพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงโปรดปรานเท่านั้นที่ยังคงเหลืออยู่”

(อิรรอฮมาน: 26-27)

พระพักตร์หมายถึงอาตมัน(ชาติของอัลลอฮ์)

2. โองการเกี่ยวกับคุณลักษณะดวงเนตรของอัลลอฮ์ซึ่งที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

"وَاصْبِرْ لِفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرِضُونَ" (هود:37)

ความว่า“ และเจ้าจงสร้างเรือภายใต้สายตาของเราตามคำบัญชาของเราและอย่ามาพูดกับข้า ถึงบรรดาผู้ชั่วร้ายแท้จริงพวกเขาจะถูกจมน้ำตาย ”

(ฮูด: 37)

ดวงเนตรหมายถึงปกักรักษาของพระองค์

3. โองการเกี่ยวกับคุณลักษณะการมาของอัลลอฮ์ซึ่งที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

"كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا" (الفجر:21-22)

ความว่า “เรามีได้เมื่อแผ่นดินถูกทำให้สั่นสะเทือนเป็นผุยผง และพระเจ้าของเจ้าเสด็จมาพร้อมทั้งมะลาอิกะฮ์(เทวดา)เป็นแถวๆ ”

(อัลฟัจญ์ร:21-22)

การมาของอัลลอฮ์หมายถึงคำสั่งของอัลลอฮ์(al-Qadi Abd Al jabbar Ibn Ahmad al-Hazani1996:1/689)และ(al-Qadi abd jabbar Ibn Ahmad al-Hazani:n.d.227-230)

4. โองการเกี่ยวกับคุณลักษณะการสถิตย์ของอัลลอฮ์บนบัลลังก์ซึ่งที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

"الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى" (طه:5)

ความว่า “ผู้ทรงกรุณาปราณีทรงสถิตย์บนบัลลังก์”

(ฎอฮา : 5)

การสถิตย์ของอัลลอฮฺบนบัลลังก์หมายถึงความสูงส่งของพระองค์ในการปกครอง เพราะท่านได้อ้างเหตุผลจากบกกวีที่

" قد استوى بشر على العراق من غير سيف ودم مهران "

ความว่า “กาดรย์บิھرได้ปกครองประเทศอิรัก โดยที่ไม่ได้ทำสงครามและเลือกหลาย” (al-Qadi Abd al-jabbar Ibn Ahmad al-Hazani:n.d.126)

จากข้อความดังกล่าว” อัลกุรอานและอัลหะดีษที่พูดถึงศิฟาด(อัลเคาะบารียะฮ)อะฮาอิเาะฮฺแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม

1. ดีความให้เป็นความหมายอื่นที่เหมาะสมกับพระองค์(ตะวีล)

2. มอบความหมายแก่อัลลอฮฺเท่านั้นและเพื่อให้ความบริสุทธิ์ต่อพระองค์(ตัฟวีฎ)เช่นการมอมความ(ตัฟวีฎ)ของอิมามอัลบัยฮะกีเย่เกี่ยวกับคุณลักษณะการลงของวอัลลอฮฺ(al-Baihaqi 1358 ฮศ.:406) (al-Baihaqi ฮศ.1380:43)

ส่วนที่ไม่เห็นด้วยสอดคล้องกับทัศนะของอิมามอบุลหะสันอัลอัชอะรีบีในระะยะที่สาม (al-Ash'ari:1981:17) ซึ่ง เป็นทัศนะของสลัฟ สลัฟในเรื่องนี้ถือว่า อาฮาดหรือหะดีษที่พูดถึงศิฟาดเป็นมุห้กะมาต²⁸ไม่ได้เป็นมุตะซาบิฮาดเพราะเรื่องอะกิอะฮฺเป็นเรื่องใหญ่ สลัฟใช้หลักฐานที่มาจากตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ (นักลิย)เป็นหลักในการจะยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮฺ โดยไม่ได้ตีความหมายเป็นความหมายอื่น ไม่เปรียบเทียบกับสิ่งใดๆไม่ต้องยกตัวอย่าง ไม่ต้องบิดเบือนเพราะพระองค์ทรงตรัสว่า

"لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ" (الشورى:11)

ความว่า “ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์”

(อัลชุรอ:11)

²⁸ มุห้กะมาตคือตัวบทอัลกุรอานหรือหะดีษที่มีความหมายชัดเจนไม่จำเป็นต้องตีความหมายใดๆทั้งสิ้น (al shuyuti'1991:2/3)

สลัฟจึงมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. อัลอิษบาด(ISbat)คือยืนยันในคุณลักษณะของอัลลอสที่อัลลอสได้ระบุไว้ในอัลกุรอานและที่ท่านรสุลได้กล่าวไว้ในอัลหะดีษ โดยไม่ได้ตีความใดๆทั้งสิ้น
2. อัลดันซีย(al-Tanzih) คือการให้ความบริสุทธิ์ต่อพระองค์จากการนำไปเปรียบเทียบพระองค์ให้เสมอเหมือนกับสิ่งถูกสร้าง(มัลดูก) และให้ความบริสุทธิ์จากความบกพร่องใดๆทั้งสิ้น เพราะอัลลอสุตรัสว่า

"لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ" (الشورى:11)

ความว่า “ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนพระองค์”

(อัลซุรอ:11)

"وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ" (الإخلاص:4)

ความว่า “และไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนกับพระองค์”

(อัลอิคลาษ:4)

3. อัลดะอิว(al-Tawqif) คือการหยุดหรือตัดความพยายามที่จะรู้ถึงภาวะความแท้จริงของคุณลักษณะของอัลลอส เพราะเป็นสิ่งที่ไปไม่ได้ที่รู้ด้วยปัญญา(Muhammad Salih al-Usaimin,1980:8)
อัลลอสุตรัสว่า

"وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا" (طه:110)

ความว่า “และพวกเขา(มนุษย์)จะไม่ล่วงรู้ถึงพระองค์”

(ฏอฮา:110)

สลัฟกับกลุ่มมุฟาวิฎะฮฺ

มีหลายคนเข้าใจว่าสลัฟกับมุฟาวิฎะฮฺเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด เพราะกลุ่มมุฟาวิฎะฮฺ ถือว่า “โองการอัลกุรอานและอัลหะดีษที่พูดถึงศิฟาด(เคาะบารียะฮ)ต้องมอบความหมายแก่อัลลอสพระองค์เดียวเท่านั้น โดยไม่ได้อธิบายความหมายใดๆทั้งสิ้น

กลุ่มมุฟาวีฎะฮฺได้ให้เหตุผลดังนี้

1. การบีคตี้อในคัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษที่พูดถึงศิฟาดทำให้มีความคลุมเคลือ(ตัจบีย) 2-ความหมายในคัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษที่พูดถึงศิฟาด มนุษย์ไม่มีความสามารถจะรู้ได้ อัลลอลยเท่านั้นที่ทรงรู้ (ahmad Ibn abd al rahman'1996:152-155)
3. มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวิธีที่จะรู้จักอัลลอลยคือการวิจารณ์งาน วิธีที่จะรู้จักอัลลอลยใช้การวิจารณ์งานซึ่งสอดคล้องกับอัลบะกิลานีย์(al-Baqillani:1382ฮ.ศ.:22) ส่วนที่ไม่เห็นด้วยเป็นทัศนะของอัชชะฮริศตานีย์(al-Shahritani N.d.4)ซึ่งเป็นแนวคิดของสลัฟคือ หลักฐานยืนยันการมีอยู่จริงของอัลลอลย คืออัลฟิตเราะฮฺ(al Fitrah) เพราะอัลลอลยศรัทไว้

"وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهُهُ" (الاسراء:67)

ความว่า “และเมื่ออุทกภัยประสบแก่พวกเขาในท้องทะเล ผู้ที่พวกเขาวิงวอนขอก็จะสูญหายไป เว้นแต่พระองค์เท่านั้น”

(อัลอิสรออู : 67)

และอัลลอลยได้ศรัทอีก

"أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ" (النمل:62)

ความว่า “หรือผู้ใดเล่าจะตอบรับผู้ร้องทุกข์ เมื่อเขาวิงวอนขอต่ออัลลอลย ”

(อัลนัมล : 62)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ทูทหมู่บ้านควรมีการสอนความรู้เกี่ยวกับเรื่องประวัติและแนวคิดของอะชาอิเราะฮฺ โดยเฉพาะประวัตินักปราชญ์สำคัญในสำนักอะชาอิเราะฮฺอย่างเช่นอิมามอบุลหะสันอัลอัชชะรีย์เอง อิมามอัลหะรอมีฮฺน อัชชะฮริศตานีย์ อัลฆอซาลี และฮ์รอซีย์
2. ควรจะมีการศึกษาวิจัยในเรื่องลักษณะเดียวกันนี้โดยทำการศึกษาในเขตจังหวัดอื่นๆเช่น จังหวัดชายภาคใต้ตอนบน